SAYILAR الأعْدادُ

Müennes	Rakam	Müzekker
واحِدةٌ	1-	واحِدٌ
إسْنَتان	2-	إسْنان
ثلاثٌ	3-	ثلاثة
أرْبعٌ	4-	أرْبعة
خَمْسٌ	5-	خَمْسَة
سِتٌّ	6-	سِتّة
سَبْعٌ	7-	سَبْعة
ثَمانٍ	8-	ثَمانية
تِسْعٌ	9-	تِسْعة
عشْرٌ	10-	عشْرَة

Sayı kuralları:
- 1 ve 2 sayılırı, madudu yani sayılanı ile sıfat mevsuf ilişkisi içinde uyum halinde bulunurlar. Örneğin:

قلَمٌ واحِدٌ : bir kalem ------- قلمانِ إسْنان : iki kalem
نظارَةٌ واحِدَةٌ : bir gözlük --------- نَظارتان إسْنتان : iki gözlük

Yukarıdaki örnekten de anlaşılacağı gibi bir (واحِدٌ) ve iki (إسْنان) de sayı vesayılan arasında müzekkerlik müenneslik, müfretlik tesniyelik ve hareke bakımlarından uyum vardır.

- Üç ila on arasında ise, sayı ile sayılan arasında cinsiyet bakımından zıtlık bulunmalıdır. Yani sayılan (madud) müzekker ise sayı müennes, sayılan müennes ise sayı müzekker olarak gelir. Ayrıca sayılan yani madud çoğul ve meksur olarak gelir. Sayı ile sayılan arasında muzaf muzafun ileyh ilişkisi vardır. Örnek:

ثلاثةُ أقلامٍ : üç kalem
سَبْعَةُ أقلامٍ : yedi kalem
تِسْعَةُ طلابٍ : dokuz (erkek) öğrenci

تِسْعُ طالِباتٍ : dokuz (bayan) öğrenci.
ثلاثُ نَظرّاتٍ : üç gözlük
خَمْسُ نَظرّاتٍ : beş gözlük

- 11 ila 99 arasında ise sayılan ile sayılana bitişik sayı arasında müzekkerlik müenneslik açısından uyum bulunur ve sayılan daima müfred mensup olarak gelir. Temyiz olarak iraplanır. 10 ile 20 arasındaki sayılara **mürekkeb sayı** denir. 20 den sonraki sayılar ise vav ile birbirine bağlanıp atıf yapıldığından **matuf sayılar** olarak ismlendirirlir.

Mürekkeb sayılara (10 -20) örnek:

أرْبَعَةَ عَشَرَ طالِباً : ondört (erkek) öğrenci
تِسْعَةَ عَشَرَ طالِباً : ondokuz (erkek) öğrenci
أرْبَعَ عَشَرَةَ طالِبَةً : ondört (bayan) öğrenci
تِسْعَ عَشَرَةَ طالِبَةً : ondokuz (bayan) öğrenci

Matuf sayılara örnek:

خَمْسَةٌ و عِشرونَ طالِبا : yirmibeş (erkek) öğrenci
سِتةٌ و سَبعون طالِبا : yetmiş altı (erkek) öğrenci
خَمْسٌ و عِشرونَ طالِبةً : yirmibeş (erkek) öğrenci
سِتٌ و سَبعون طالِبةً : yetmiş altı (erkek) öğrenci

Onarlı (10- 20 – 30 -80 -90) sayılara ise ukud sayılar denir. Bunlarda müzekkerlik müenneslik yoktur.

Ukud sayılara örnek:

عِشرونَ طالِبا : yirmi (erkek) öğrenci
عِشرونَ طالِبةً : yirmi (bayan) öğrenci

سَبعون ولداً : yetmiş (erkek) çocuk
سَبعون بنتاً : yetmiş (kız) çocuk

- 100 ve katlarında da müzekkerlik müenneslik yoktur. Bunların madudu müfred ve meksur olarak gelir. Muzafun ileyh olarak iraplanır.
Sayılanı Tekil Kesra'lı Tamlayan

مائةُ طالِبٍ : yüz (erkek) öğrenci
مائةُ طالِبَةٍ : yüz (bayan) öğrenci
ألْفُ طالِبٍ : bin (erkek) öğrenci
ألْفُ طالِبَةٍ : bin (bayan) öğrenci

- 1000 ile 10 000 arasındaki sayılar:

أَلْفٌ : bin
ألفان : ikibin
ثلاثةُ آلافٍ : üç bin
أرْبَعَةُ آلافٍ : dört bin
عشَرَةُ آلافٍ : on bin şeklinde çoğul olarak gelir. أَلْفٌ ve ألفان den sonra muzaf muzafun ileyh olduğundan, çoğul meksur olarak gelir. Bunlardan sonra gelen madud da daima müfred meksur olur. Örnek:

أرْبَعَةَ آلافِ طالِبٍ : dörtbin öğrenci
عشَرَةُ آلافِ طالِبٍ : on bin öğrenci

- 10 binden sonraki sayılar: Daha önceki kurallara göre yapılır. Örneğin:

خَمْسَةَ عَشَرَ أَلْفُ طالِبٍ : onbeşbin öğrenci
مائةُ أَلْفِ طالِبٍ : yüzbin öğrenci

- Mürekkeb sayılardan sadece on iki murebdir. Diğer sayılar ise mebnidir. Örnek:
جاءَ إثنا عشرَ رَجُلاً : On iki adam geldi. (Ref hali)
رَأَيْتُ إثْنَي عَشَرَ رجُلاً : On iki adam gördüm.(Nasb hali)
سَلَّمْتُ على إثْنَيْ عَشَرَ رجُلاً : On iki adama selam verdim. (Cer hali)

- Onluk yani ukud sayıların irabı harf iledir. Bunların ref hali vav (و), nasb ve cer hali ye (ي) iledir. Örnek:

جاء ثلاثونُ رجُلاً : Otuz adam geldi. (Ref hali)
رَأَيْتُ ثلاثينَ رجُلاً : Otuz adam gördüm (Nasb hali)
سَلَمْتُ على ثلاثينَ رجُلاً : Otuz adama selam verdim. (Cer hali)

Önemli bir husus: Matuf sayılardan sonra gelen madudun temyizi, en son sayıya göredir.

مائة و سَبْعَةٌ أقلامٍ : 107 kalem
خَمْسُمِائةٍ أرْبَعَة عَشَرَ قلَماً : 514 kalem
سَبْعُمِائةٍ أرْبَعَةٌ وخَمْسونَ قلماً : 754 kalem

Diğer önemli bir husus: Yüz'ün katları iki sayının kaynaşmasından oluşur. İrabı birinci sayının sonunda görülür. İkinci sayı daima mecrur olur.

جاءَ سِتُّمِائةِ طالبٍ : Altıyüz öğrenci geldi.
رَأيْتُ سِتَّمِائةِ طالبٍ : Altıyüz öğrenci gördüm.
سَلّمْتُ على سِتِّمِائةِ طالبٍ : Altıyüz öğrenciye selam verdim.

3 ila 9 arasındaki, belli olmayan miktarın madudunun müzekkerine (بِضْعَةٌ), müennesine ise (بِضْعٌ) kullanılır.

بِضْعَةٌ رِجالٍ : birkaç adam ----- بِضْعٌ نِسْوَةٍ : birkaç kadın